Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE 167/2020 vp)

Ympäristöministeriö kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta. Tässä yhteydessä ympäristöministeriö kiinnittää huomiota valtiovarainministeriön asettaman energiaverotuksen uudistamista selvittäneen työryhmän loppuraporttiin (http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-299-4), jossa valmisteltiin hallitusohjelmaan sisältyvien energiaverokirjausten toimeenpanoa ja arvioitiin energiaverojärjestelmän muita kehitystarpeita.

Hallituksen Suomelle asettama 2035 hiilineutraaliustavoite on erittäin kunnianhimoinen. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö jatkaa verotuksen kehittämistarpeiden arviointia hallituksen ilmastotavoitteiden kannalta ja pohtii, miten energiaverojärjestelmä voi auttaa hallituksen kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Ympäristöministeriö pitää perusteltuna polttoaineen energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöön perustuvaa verojärjestelmää, joka mahdollistaa taloudellisten, energiatehokkaiden ja päästöohjauksen tavoitteiden yhteensovittamisen myös tilanteessa, jossa fossiilisten polttoaineiden osuus energiaverotuotoista pienenee. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää merkittävää kansallista vero-ohjausta kaikilla sektoreilla. Ympäristöministeriö tukee uudistusten pitkäjänteisiä ja ennakoitavia toteuttamisaikatauluja ja -tapoja.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että energiaverotuksen rakennetta ja siihen sisältyviä verotukia arvioidaan säännöllisesti. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan olisi hyvä harkita energiaverotasojen säännönmukaisten tarkistusten käyttöönottoa ympäristöohjauksen säilyttämiseksi ja verotulojen ylläpitämiseksi.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota turpeen verotukeen. Turpeen verotaso on yhä hyvin matala verrattuna muihin fossiilisiin polttoaineisiin. Turpeen verotus ei myöskään perustu ympäristöperusteiseen veromalliin, joten siitä ei kanneta energiasisältö- ja hiilidioksidiveroa vaan erillistä energiaveroa. Lisäksi turve on säädetty verolliseksi lämmöntuotannossa vain, jos turvetta käytetään lämmöntuotantoon voimalaitoksessa tai lämpökeskuksessa yli 5 000 MWh vuodessa, jolloin sitä pienempi turpeen käyttö jää verotuksen ulkopuolelle. Tällä hetkellä turpeen verotaso on noin kymmenesosa siitä, mitä sen ympäristöperusteisen veromallin mukaan tulisi olla.

Ympäristöministeriö toteaa, että energiaverotuksen muodostama kannustin turpeen energiakäytölle on noussut merkittävästi 2010-luvulla, kun työkone- ja lämmityspolttoaineiden yleisiä energiaverotasoja on nostettu turpeen pysyessä matalasti verotettuina.

Päästövähennysten kustannustehokkuuden näkökulmasta ympäristöministeriö pitää tällaista verokannustinta kyseenalaisena.

Turpeen alhaista verotusta on perusteltu mm. sillä, että se estää ainespuun ajautumisen energiantuotantoon turpeen sijaan. Näkemys nojaa oletukseen, että biomassan energiakäyttö pysyisi kategorisesti verottomana. Näin ei kuitenkaan tarvitsisi olla, sillä sekä biomassapolttoaineita että ainespuun käyttöä olisi mahdollista ohjata verolla. (Tällä hetkellä esimerkiksi metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksettavan täyden tuen piiristä on poissuljettu ainespuu ja energiaverotuksessa verotetaan mäntyöljyä raskaan polttoöljyn verotasolla, jotta mäntyöljy ohjautuisi energiantuotannon sijasta muuhun käyttöön.) Päästövähennysten kustannustehokkuuden näkökulmasta on siten vaikea löytää pitäviä perusteita yleisestä verorakenteesta poikkeavalle polttoaineiden verokohtelulle.

Ympäristöministeriön mukaan turpeen verotuki tulisi asteittain poistaa ja sen verotus yhdenmukaistaa muiden ilmastopäästöjä tuottavien polttoaineiden verotuksen kanssa. Fossiilisten verotukien poistaminen (yhteistuotanto, turve, maatalous) ja fossiilisten polttoaineiden veronkorotukset voivat osaltaan auttaa päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi turpeen hallittu poissulkeminen energiantuotannosta on tehtävissä verotuksella (yhdistelmällä päästöoikeuden korkeampi hinta ja lämmöntuotannon polttoaineiden verotus hiilidioksidiperusteisesti) ja tarjoamalla samalla tarvittavat kompensaatiot toimijoille.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota myös maatalouden fossiilisten polttoaineiden verotukeen, joka kannustaa fossiilisten polttoaineiden käyttöä, lisää päästöjä ja jonka asteittaista poistamista työryhmä ehdotti. Palautuksenhakijoiden suuresta määrästä ja myönnettyjen tukimäärien suhteellisesta pienuudesta johtuen (yli puolet vuosittaisista palautuksista 50–500 euron välillä), palautuksena maksettavan tuen hallinnollinen taakka on merkittävä.

Lisäksi ympäristöministeriö katsoo, että biokaasua tulisi verottaa energiaveromallin mukaisesti lämmityspolttoaineen verotasolla sekä liikenne- että lämmityskäytössä. Biokaasu aiotaan sisällyttää jakeluvelvoitteeseen, mikä tulee omalta osaltaan myös lisäämään biokaasun käyttöä Suomessa.